

2018 HAZİRAN

Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP)

Yeniden Yerleşim Eylem Planı

Üçüncü Dış İzleme ve Değerlendirme Rapor Özeti

YÖNETİCİ ÖZETİ

1. Bu rapor, 5-19 Nisan 2018 tarihleri arasında Yeniden Yerleşim Dış İzleme Paneli'nin (Panel) gerçekleştirdiği Üçüncü Yarıyılık Dış İzleme ve Değerlendirme çalışmalarının bulgularını sunmaktadır. Üçüncü dış izleme ve değerlendirme çalışmasının amacı, Panelin son ziyaretinden bu yana gerçekleştirilen ilerlemeyi takip etmek, Proje'nin Yeniden Yerleşim Eylem Planı uygulamalarını mevcut yasalar ile Dünya Bankası'nın 4.12 No'lu Zorunlu Yeniden Yerleşim Operasyonel Politikası ve uluslararası iyi örnekler çerçevesinde değerlendirmek ve iyileştirme alanlarına dair önerilerde bulunmaktır.

2. Panel'in üçüncü ziyareti itibarıyla, arazi çıkış süreci Lot-1, Lot-2 ve Lot-3'te tamamlanmak üzere ve inşaat çalışmaları Lot-4'de devam etmektedir. Marmara Denizi Geçişi inşaatı Şubat 2018'de tamamlanmıştır. Kamulaştırma süreciyle ilgili olarak toplamda 28.341 şahıs ve kamu parselinin, 20.147'sinin (%71'inin) Proje adına tescili tamamlanmıştır. Boru hattı güzergahındaki ve Yer Üstü Tesisleri için gereken tüm parseller için arazi girişleri tamamlanmış; hatta Lot-1, Lot-2 ve Lot-3'te arazi çıkışı öncesindeki eski haline getirme çalışmalarında ilerlenmiştir. Arazi çıkış işlemlerinin, Lot-2 ve Lot-3'te Haziran 2018'de ve Lot-1'de ise Eylül 2018'de tamamlanması beklenmektedir.

3. Üçüncü Dış İzleme ve Değerlendirme çalışmasının metodolojisi şunları içermektedir:

- İlgili dokümanların incelenmesi;
- Ziyaret edilecek köylerin seçimi için kriterlerin belirlenmesi;
- Ankara merkez ofiste ilgili proje çalışanları (TANAP Arazi Edinimi ve Kamulaştırma, Sosyal Etki, Çevre ve Sosyal ve Çevresel Yatırım Programları ekipleri) ile toplantıların gerçekleştirilmesi;
- Belirlenen köylerde muhtarla ve projeden etkilenen kişilerle görüşmeler içeren saha çalışması yapılması;
- Kilit bulguların ve çözüm önerilerinin Ankara'da Kalite Sağlık Güvenlik Çevre ve Sosyal Direktörü, TANAP Sosyal Etki ve Arazi Edinimi / Kamulaştırma Ekipleri ile paylaşılması

4. Panel, özellikle ikinci ziyaret sırasında incelenemeyen koşulları sergileyen köyleri ziyaret etmeyi talep etmiştir. Bu çerçevede ziyaret edilmek üzere seçilen 11 köy, aşağıda belirtilen koşullardan bir ya da daha fazlasını içermektedir:

- Yıldız Teknik Üniversitesi'nden değerlendirme uzmanları raporunda incelenen köyler,
- İnşaat müteahidi tarafından geçici süreyle kiralanan arazilerin bulunduğu köyler,
- Tarım, hayvancılık ve diğer geçim destek paketleri için hak sahibi olan köyler,
- Nakit geçim desteği alan kişilerin bulunduğu köyler,
- Hassas kişilerin ve/veya kadın arazi sahiplerinin bulunduğu köyler,
- Yakın tarihli şikâyet alınan ya da uzun süredir devam eden şikâyetlerin olduğu köyler,
- Arazi toplulaştırmasının devam ettiği köyler,
- Arazi çıkışının devam ettiği ve tamamlandığı köyler.

5. Yukarıda açıklanan adımlar çerçevesinde gerçekleştirilen üçüncü dış izleme çalışmasının temel bulguları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Başlık	Üçüncü Panel Ziyareti Temel Bulguları	Üçüncü Panel Ziyareti Başlıca Önerileri
Yeniden Yerleşim Eylem Planı (YYEP) Yönetimi	<p>İnsan Kaynağı Planlaması & Yönetimi: 2018'deki ikinci Panel ziyaretinden bu yana, TANAP tam zamanlı bir Sosyal Etki Uzmanı istihdam etmiştir. Lot-2 ve Lot-3'deki inşaat müteahhitlerinin sosyal ekiplerinin Haziran 2018 sonuna kadar tamamının çıkışı planlanmıştır. Lot-1'dekiler ise, Eylül 2018'in sonuna kadar ayrılacaklardır. İnşaat müteahhitlerinin sosyal personelinden TANAP'a devir işlemi devam etmektedir.</p> <p>Geçiş: Operasyon aşaması, Lot-1 ve Lot-3 ile ilgili olarak Haziran 2018'de başlayacaktır. Lot-4 inşaatı, Aralık 2019'a kadar devam edecektir. Yer üstü tesisleri ile ilgili geçim kaynakları iyileştirme faaliyetleri de dahil olmak üzere, operasyon aşamasında önemli ölçüde görev devam edecektir. İnşaattan işletmeye geçiş, geri kalan ve gelecek arazi edinimi ve yeniden yerleşim konularının nasıl ele alındığının dikkatli bir şekilde irdelenmesini gerektirmektedir. Bu, sadece inşaat müteahhitlerinden TANAP'a geçişi gerektirmekle kalmayacak (ayrı bir tüzel kişiliğin boru hattının işletmesini alacağı göz önünde bulundurularak), TANAP YYEP ekibinin arazi edinimi ve yeniden yerleştirme ile ilgili bazı hususlarla ilgilenmeye devam etmesini gerektireceğini ortaya koymaktadır. Gelecekteki yapı ve ilgili detaylar halen Proje kapsamında tartışılmaktadır. TANAP, bu konuların operasyon aşamasına geçiş sürecinde ve sonrasında nasıl ele alınacağını değerlendirmektedir.</p>	<p>Bir Geçiş Planı'nın, her bir Lot ve Kısım ile Merkez Ofis için inşaattan işletmeye geçişe yönelik olarak zamanında tamamlanması ve uygulanması gerekmektedir. TANAP, kritik konuları tanımlamaya yardımcı olmak ve işletme kuruluşu personeli ile (bu kişiler atandıktan sonra) görüşülmesini sağlamak için ileriye dönük bir yol önermek üzere mümkün olduğunca çabuk bir Geçiş Planı taslağı hazırlamalıdır.</p>
Arazi Edinimi	<p>Bağımsız Uzman Kıymet Takdiri Değerlendirmesi: Yıldız Üniversitesi kıymet takdiri uzmanları tarafından yapılan inceleme ve rapor tamamlanmıştır. İncelenen 60 vakanın bazılarında raporun TANAP değerlemesine eleştirel şekilde yaklaştığı görülmektedir. Bu, benzer hususların hat boyunca başka yerlerde değerlemeleri önemli ölçüde düşürüp düşürmediği sorusunu gündeme getirmektedir. Bu husus göz önüne alındığında, Panel, herkese tam ikame bedelinde tazminat ödendiğini kesin olarak söyleyememektedir. Ancak, TANAP ile yapılan görüşmelere dayanarak, Proje'nin bu aşamasında, tüm boru hattı boyunca kapsamlı bir araştırma olmaksızın, bu tür başka durumların var olup olmadığından emin olmanın pratik bir yolu olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, böyle detaylı bir araştırma yapılması mümkün olsa bile, bazı kişilere ek ödemeler yapılması çözümden çok sorunlara yol açabilecektir (örn. toplumsal karışıklık, kıskançlık ve yersiz hak iddiaları gibi). Yapılan görüşmelerde TANAP, genel olarak insanlara tam ikame bedelinin ödendiğini ısrarla ifade etmiştir.</p>	<p>Yıldız Üniversitesi ve TANAP ile yapılan görüşmeler neticesinde, Panel'in bu konuyla ilgili başka tavsiyesi bulunmamaktadır.</p>

Başlık	Üçüncü Panel Ziyareti Temel Bulguları	Üçüncü Panel Ziyareti Başlıca Önerileri
Arazilerin Eski Haline Getirilmesi ve Arazi Çıkışları	<p>Lot-1'de, üçüncü ziyaret esnasında, bazı köylerde eski haline getirmelerin yeterince iyi olmadığı ve vaat edilen işlerin tamamlanmasının gecikmesi ile ilgili endişeler dile getirilmiştir. İleri sürülen konular arasında; sulama sistemlerinin hasar görmesi, yüzey toprağı atıldıktan sonra tarlalara yayılan taşların arazi sürmeyi ve yol erişimini engellediği gibi mahsullerin zamanında ekimini önleyebilecek konular bulunmaktadır. TANAP, şu açıklamalarda bulunmuştur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Boru hattı güzergahında 3 yıllık geçici irtifak hakkı tesisi süresi henüz dolmamış olsa da, insanların ekim yapmakta olduğunu gösterir birçok örnek mevcuttur. Proje yaklaşımı, inşaat faaliyetleri etkilenmediği sürece bunlara itiraz etmemek yönündedir. - Özellikle Lot-1'de inşaat müteahhitlerinin eski haline getirme faaliyetlerini hızlandırmak için TANAP gerekli tüm tedbirleri almaktadır. Bunlar arasında, TANAP personelinin düzenli olarak muhtarlar ve inşaat müteahhitleri ile görüşmesi ve her bir inşaat müteahhidinin, eski haline getirme ile ilgili taahhütlerini içeren güncel bir liste tutmasını sağlamak yer almaktadır. 	Mevcut uygulamaya ilave herhangi bir öneri bulunmamaktadır.
	<p>İlave Ödemeler – TANAP, boru hattı güzergahında inşaat koridoru boyunca tesis edilen 3 yıllık irtifak hakkı süresi ve kalan alanda tarımsal amaçlı kullanılmadığından ödenen ürün tazminatı süresi bittikten sonra, arazinin zamanında eski haline getirilememesinden kaynaklı ek tazminat gerektiren durum olup olmayacağını incelemektedir.</p>	Bu inceleme, özellikle teslim edilen Lot -1'in ilk 100 km'si ile ilgili olarak yönetimin değerlendirme yapabilmesini için mümkün olduğunca çabuk hazırlanmalıdır.
Geçim kaynaklarının iyileştirilerek geri kazandırılması	<p>Yer Üstü Tesisleri – Panelin ikinci ziyaretinde gerçekleştirilen görüşmelere istinaden, Yerüstü Tesisleri için arazilerinin kaybindan dolayı geçim kaynakları etkilenmiş olabilecek kişilere ilişkin bir veritabanı oluşturulmuş ve geçim destek paketlerine hak sahibi olan kişiler tespit edilmiştir. Bu kişilerle yapılan görüşmeler, sunulan paketlerden memnun olduklarını göstermektedir. TANAP tarafından verilen bilgiye göre, uygun bulunan kişiler bilgilendirilecek ve uygulamalar 2018 Haziran ayı sonundan önce başlayacaktır. Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı'nın (GGP) uygulama sürecin netleştirilmesi için bir prosedürü hazırlanması gerekmektedir.</p> <p>Yerüstü Tesisleri için Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı (TANAP, 2017c), Ardahan'da Yerüstü Tesisleri'nden önemli ölçüde etkilenen ve hayvancılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu üç köy olduğunu ortaya koymuştur. Belirtildiği üzere, bu üç yerleşimde hayvancılığı desteklemek için bu yönde geçim desteği paketleri verilecektir. Paketler, Haziran 2018'de</p>	Geçim Kaynakları Geri Kazandırma Planı'na ilişkin bir uygulama prosedürü hazırlanmalıdır.

Başlık	Üçüncü Panel Ziyareti Temel Bulguları	Üçüncü Panel Ziyareti Başlıca Önerileri
	<p>paydaşlarla danışma içerisinde belirlenecek ve bir yol haritası çizilecektir.</p> <p>Boru Hattı – Lot 4'te, köylerden biri, boru hattı inşaatlarının etkisiyle sulama maliyetlerinin artacağını iddia etmiştir. Bu nedenle TANAP, sulama sistemi kurulum maliyetlerindeki olası artışları ve olası çözümleri görüşmek üzere sulama birliği ile bağlantıya geçmiştir.</p> <p>Marmara Denizi Geçişi – Mazot destek programının uygulaması tamamlanmıştır. Genel olarak olumlu olan ve artan seyahat bedelini ödemek için yakıt desteğinin kullanıldığını gösteren ilk iç izleme bulguları, Beşinci Çeyrek Dönem İç İzleme Raporu'nda (TANAP, 2018b) sunulmaktadır.</p>	<p>Etkin uygulama ve izleme olduğu sürece uygundur.</p> <p>Öneri bulunmamaktadır.</p>
Hassas Gruplar	İkinci Panel ziyaretinin önerilerine binaen, Yer Üstü Tesisleri sebebiyle etkilenen hassas kişilere ilişkin bir veritabanı oluşturulmuştur. Bu kişiler ile iletişime geçilmiş ve kendilerine geçici nakit desteği ve Küçük Ölçekli Geçim Destek Paketleri sunulmuştur. Panel ziyareti sırasında görüştüğü engelli, yaşlı ve kadın arazi kullanıcıları, kendilerine gösterilen ilgiden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Boru hattı için hassas kişilerin eksiksiz bir veritabanı bulunmamaktadır.	Projenin geldiği aşama da göz önünde bulundurularak boru hattı, iletim hatları ya da yollardan önemli ölçüde etkilenmiş olabilecek herhangi bir hassas kişi olup olmadığına ilişkin son bir kontrol için, arazi çıkış sürecinde veya akabinde her bir köyün muhtarı ile görüşme yapılması önerilir.
Kadınların Entegrasyonu	Yerüstü Tesisleri'nden etkilenen hassas kişilerin veritabanı, kadın arazi kullanıcılarını / sahiplerini içermektedir. Kadın arazi kullanıcıları ile iletişime geçilmiş ve bu kişilere geçici nakit desteği ve/veya Küçük Ölçekli Geçim Destek Paketleri sunulmuştur. Panel ziyareti sırasında görüştüğü 3 kadın arazi sahibi/kullanıcısından ikisinin nakit geçim desteği aldığı, birinin de geçim destek paketlerinden faydalanacağı ve hepsinin paketler hakkında bilgi sahibi olduğu öğrenildi.	Boru hattı boyunca hassas kişilerin son kontrolü sırasında, özellikle de kadın arazi kullanıcıları hakkında da muhtarlar ile görüşülerek son bir kontrol yapılması önerilmektedir.
Fayda Paylaşımı	<p>Lot-1, Lot-2 ve Lot-3'de inşaat müteahhitlerinin sahayı boşaltma süreci başlamıştır. Lot-4'te ise müteahhit firmada istihdam devam etmektedir. Çeşitli zorluklara (örneğin yaşlı nüfusun çokluğu, köylerin kamp alanlarına uzaklığı) rağmen, yerel halka istihdam sağlamak için çaba gösterildiği anlaşılmaktadır.</p> <p>SEIP bünyesindeki Doğrudan Hibe Finansman Mekanizması kapsamında, Ankara'nın doğusundaki 11 ilde finanse edilecek projeler için değerlendirme süreci Şubat 2018'de tamamlanmıştır. Yerüstü Tesislerinden önemli ölçüde etkilenen 12 köyden 2'si sosyo-ekonomik kalkınma projelerinden ve 3'ü içme suyu temini projesinden faydalandırılmaktadır.</p>	Dünya Bankasının 4.12 No'lu Operasyonel politikası çerçevesinde, Proje, (SEIP projelerinden faydalanmayan köylere öncelik verilmek üzere) Yerüstü Tesisleri tarafından etkilenen 12 köyün projeden faydalanmasını sağlamalıdır. Köylerin ihtiyaçlarını anlamak için bir değerlendirme yapılması ve her biri için küçük ölçekli bir kalkınma projesinin geliştirilmesi tavsiye edilmektedir.

Başlık	Üçüncü Panel Ziyareti Temel Bulguları	Üçüncü Panel Ziyareti Başlıca Önerileri
	Ayrıca Beşinci Çeyrek Dönem İç İzleme Raporu'nda (Q5) bildirildiği üzere, inşaat müteahhitleri mümkün oldukça köylülere iş makinası desteği, boru ve atık kereste tedarik ederek yardım sağlamaktadırlar.	İnşaat müteahhitleri tarafından köylere verilen gönüllü yardımlara ilişkin veri çıkarılmalıdır (örneğin, kaç köyün makine, boru ve / veya atık keresteden yarar sağladığı gibi).
Kültürel Miras	İnşaat sürecinde arkeolojik değere sahip öğelerin ve mezarların saptanması için bir prosedür uygulanmaktadır.	İlave öneri bulunmamaktadır.
Kümülatif Etkiler	<p>Yerüstü Tesisleri ve Boru Hattının Kümülatif Etkileri: Panelin ikinci ziyaretinden bu yana, Kümülatif Etkilerin Değerlendirilmesine İlişkin Proje Raporu sonuçlandırılarak yayınlanmıştır. Projenin yaklaşımı, hem Proje hem de mevcut boru hatları tarafından toplam arazi alanına kıyasla etkilenen alanın miktarına ilişkin olarak, her bir çoklu boru hattından etkilenen parsel için, ikinci bir arazi tazminatı ödemesi yapılması şeklinde olacaktır. İkinci ödeme için uygun olarak belirlenen 826 parsel için ödeme süreci başlatılmıştır (TANAP 2018a).</p> <p>İletim Hattı Kümülatif Etkileri: Q6'da, iletim hatları üzerinde kümülatif etki değerlendirmesi çalışması ÇINAR tarafından tamamlanacaktır.</p>	Bu karmaşık sorunun çözümüne yönelik yaklaşım geliştirdiği için TANAP takdir edilmelidir.
Paydaş Katılımı	<p>Paydaş Katılım Planı Ek 2 (Yeniden Yerleşim Eylem Planına İlişkin Paydaş Katılım Uygulama Rehberi) 2018'i kapsayacak şekilde güncellenmektedir.</p> <p>Bilgilendirme - İlk ve ikinci ziyaretler sırasında Panel tarafından yapılan tavsiyelere yönelik tedbirler de dahil olmak üzere, etkilenen köylere kapsamlı bilgi sunulmaya devam edilmektedir.</p> <p>İstişareler - İlk ve ikinci ziyaretler sırasında Panel tarafından yapılan tavsiyelere yönelik tedbirler de dahil olmak üzere, etkilenen topluluklarla kapsamlı bir şekilde ilgilenilmeye devam edilmektedir.</p>	<p>2018 sonlarına doğru Paydaş Katılım Planı Ek 2, (bahsi geçen Geçiş Planıyla da ilişkili olarak) 2019'u ve operasyon sürecini kapsayacak şekilde güncellenmelidir.</p> <p>Bilgilendirme - İnşaat aşamasından işletme aşamasına geçiş ile ilgili planlanan organizasyonel değişiklikler hakkında etkilenen köylere gerekli bilgilendirmenin yapılması için önlemler alınmalıdır. Örneğin; gelecekte kimlerle bağlantı kurulacağı ve şikayetlerin nasıl yönetileceği gibi.</p>
Şikayet Giderme Mekanizması	Lot-1 şikayetleri - Lot 1'de ziyaret edilen köylerde çoğunlukla inşaat kaynaklı zararlar ve arazilerin eski haline getirilmesiyle ilgili bir süredir (örneğin 30 günü aşan) kapanmamış şikayetler olduğu tespit edilmiştir. Panel, bazı sorunlar (diğer bir deyişle hasarlı sulama boruları) daha vakitlice ele alınmadığı takdirde, bu durumun bazı insanların ekim sezonunu kaçırmalarına ve bazı durumlarda daha fazla tazminat talep edilmesine neden olabileceğinden endişelenmektedir. Panel, bu Lot'ta 3 tane de kayıt altına alınmamış şikayet tespit etmiştir.	<p>Lot-1 şikayetleri – TANAP, tüm şikayetlerin zamanında kaydedilmesini ve çözülmesini (alt yüklenicilere ilişkin olanlar dahil) sağlamak için Lot-1'in inşaat müteahhitine konuyu yazılı da bildirmeye devam etmelidir.</p> <p>Tazminat süresinin ötesinde geçim kaynağı kaybı olması riskini önlemek için Lot-1'de arazi çıkışı ve ekonomik kayıplara neden olabilecek</p>

Başlık	Üçüncü Panel Ziyareti Temel Bulguları	Üçüncü Panel Ziyareti Başlıca Önerileri
	<p>Lot-4 şikayetleri - Lot-4'te etkilenen köyler şikayetlerinin zamanında giderildiğini bildirmiştir. Panel tarafından kayıtsız bir vaka tespit edilmemiştir.</p> <p>Uzlaş Komitesi –23 dosya Uzlaş Komitesine taşınmıştır. Bu dosyaların 13'ü inşaat müteahhitlerinin Uzlaş Komitesi'nin önerilerini kabul etmemesi ve o doğrultuda aksiyon almayı istememesi nedeniyle çözülmemiş olarak kalmıştır. Bazı tavsiyelerin birden fazla vakayı etkileyebileceği (örneğin ürün birim fiyatları gibi) ve bu nedenle inşaat müteahhitlerinin uygulamakta sakınca gördüğü anlaşılmaktadır.</p> <p>Şikayet Mekanizmasının kalite takibi başlamıştır. Örneklem boyutu çok küçük olduğu ve örnek vakalar uzun bir süre önce kapandığı için, Şikayet Mekanizmasının etkinliğine ilişkin kesin çıkarımlara ulaşmak mümkün olmamıştır.</p>	<p>eski haline getirme ile ilgili şikayetleri (ekim sezonunu dikkate alınarak) tespit etmek için bir inceleme yapılmalıdır. Yüksek riskli görülen şikayetlerin çözümü yakından takip edilmelidir.</p> <p>Uzlaş Komitesi - TANAP, inşaat müteahhitlerinin Danışma Kurulu kararlarına uymayı kabul etmediği durumlar için, yazılı bir gerekçe talep etmelidir. Bu gerekçelerin gözden geçirilmesi üzerine, gerektiğinde ilave eylemler belirlenmelidir.</p> <p>Şikayet Mekanizması - Kalite Takibi – Şikayet Mekanizmasının daha etkin şekilde izlenmesi için Sosyal Ekip ile yapılan son görüşmelere istinaden: - Her vaka kapatıldıktan sonra bir hafta içinde şikayet sahibi ile kısa bir görüşme yapılacaktır. - “Bir şikâyetin anlaşmaya varmadan kapatılmasının” nedenleri sisteme girilecek ve iç izleme kapsamında değerlendirilecektir.</p>

6. Panel, Projede önemli ilerlemelerin kaydedildiğini gözlemlemiştir.

7. Ancak, arazi çıkışı sırasında / sonrasında ortaya çıkabilecek sosyal riskleri önlemek ve Proje'nin Dünya Bankası ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası standartlarına tamamen uygun olmasını sağlamak için, daha fazla çalışmanın gerekli olduğu bazı alanlar bulunmaktadır:

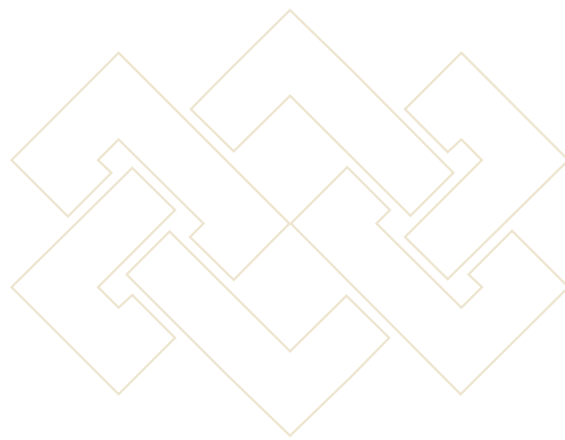
- Operasyon aşaması için Paydaş Katılım Planı Ek-2'nin güncellenmesi,
- Uygulama detaylarını içerecek şekilde Yeniden Yerleşim Eylem Planı Fonu Yönetim Prosedürünün güncellenmesi,
- Geçim Kaynaklarının Geri Kazandırılması Planı kapsamındaki Küçük Ölçekli Geçim Destek Paketleri'nin sağlanmasına ilişkin bir uygulama prosedürünün oluşturulması,
- Boru hattından etkilenen yerleşimlerde hassas kişilerin mevcut olup olmadığına ilişkin son bir kontrol yapılması,
- Şikayet mekanizması kalite takibinin iyileştirilmesi,
- Geçim kayıplarına (özellikle Lot-1'de) neden olabilecek arazi eski haline getirme şikayetlerinin incelenerek zamanında çözümlenmelerinin sağlanması,
- Yer üstü tesislerinden önemli ölçüde etkilenen köylerde, fayda paylaşımı sağlamak amaçlı yeterli bütçenin tahsis edilmesi (özellikle SEIP'ten halihazırda yararlanmış

yerleşimlere). Bu önlem, Proje'nin operasyona geçiş sürecinde bir sosyal risk yönetim mekanizması olarak da hizmet edecektir.

- İlave ödemeler- Boru hattı güzergahında inşaat koridoru boyunca tesis edilen 3 yıllık irtifak hakkı süresi ve kalan alanda tarımsal amaçlı kullanılmadığından ödenen ürün tazminatı süresi bittikten sonra, arazinin zamanında eski haline getirilememesinden kaynaklı ek tazminat gerektiren durum olup olmayacağıın tespit edilmesi önemli bir husustur ve bu tespitin mümkün olan en kısa sürede tamamlanması önerilmektedir.

8. Proje'nin ulaştığı aşama göz önüne alınarak, daha önce görüşüldüğü üzere, bir **Geçiş Planı'nın geliştirilmesi** önemli bir adımdır.

9. TANAP Projesi'nin arazi edinimi ve yeniden yerleşim sürecinde **önemli dersler alınmıştır**. Bunlardan bazıları iyi uygulama örnekleri, bazıları ise daha farklı veya daha erkenden yapılabilecek olan konulara ilişkindir. Bu deneyimler, Türkiye'deki ve uluslararası alandaki gelecek boru hattı projeleri için çok yararlı bilgiler olarak hizmet edebilir. Panel, gelecekteki projelerde kullanılmak üzere, bu derslerin ve iyi uygulamaların kayıt altına almasını tavsiye eder.

TANAP
tanap.com